

THE ROLE AND IMPORTANCE OF GREEN ISLAMIC FINANCE MODELS IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abdoulaye BINATE*

*Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Ekonomisi ve Finansı Bölümü, binateabdoulaye05@gmail.com, Orcid: 0009-0005-2912-9814

Received Date: 01.07.2025 Revised Date: 14.08.2025 Accepted Date: 02.09.2025

Copyright © 2025 Abdoulaye BINATE. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This study examines the relationship between green Islamic finance models and the Sustainable Development Goals (SDGs), providing a comprehensive analysis based on global and Turkish examples. The core principles of Islamic finance prohibition of interest (riba), risk-sharing, asset-backing, and social justice are highly aligned with environmental and social sustainability objectives. Instruments such as green sukuk, murabaha, mudaraba, musharaka, waqf, and zakat-based projects are utilized to finance environmentally friendly investments, including renewable energy, energy efficiency, waste management, and sustainable agriculture. The literature review highlights the pioneering practices of Malaysia, Indonesia, and the United Arab Emirates at the global level, as well as the initiatives undertaken by participation banks and regulatory authorities in Türkiye. However, challenges such as lack of standardization, limited product diversity, and low investor awareness slow down the development process. The study identifies conceptual and practical gaps in the literature and provides recommendations for policymakers, financial institutions, and investors. Key suggestions include harmonizing Shariah-compliant green finance standards at the international level, developing environmental impact measurement criteria, diversifying products, and enhancing investor education activities. In conclusion, green Islamic finance models represent a strategic financial tool that can contribute not only to environmental sustainability but also to strengthening social justice and economic stability. Therefore, developing integrated strategies at both policy and implementation levels through a multi-stakeholder approach is of critical importance.

Keywords: Green Islamic Finance, Sustainable Development Goals, Green Sukuk, Participation Banking

YEŞİL İSLAMİ FİNANSMAN MODELLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADAKİ YERİ VE ÖNEMİ

ÖZET

Bu çalışma, yeşil İslami finansman modellerinin sürdürülebilir kalkınma hedefleri (SKH) ile ilişkisini incelemekte, küresel ve Türkiye örnekleri üzerinden kapsamlı bir analiz sunmaktadır. İslami finansın faiz yasağı, risk paylaşımı, varlık temellilik ve sosyal adalet ilkeleri, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik hedefleriyle yüksek düzeyde uyum göstermektedir. Yeşil sukuk, murabaha, mudaraba, müşaraka, vakıf ve zekât temelli projeler gibi araçlar, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, atık yönetimi ve sürdürülebilir tarım gibi çevre dostu yatırımların finansmanında kullanılmaktadır. Literatür taraması, küresel düzeyde Malezya, Endonezya ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin öncü uygulamalarını; Türkiye'de ise katılım bankalarının ve düzenleyici kurumların attığı adımları ortaya koymuştur. Bununla birlikte, standart eksikliği, ürün çeşitliliğinin sınırlı olması ve yatırımcı farkındalığının düşük düzeyde kalması gibi engeller, gelişim sürecini yavaşlatmaktadır. Çalışma, literatürdeki kavramsal ve uygulamaya yönelik boşlukları belirleyerek, politika yapıcılar, finansal kurumlar ve yatırımcılar için öneriler sunmaktadır. Öneriler arasında şeriata uygun yeşil finansman standartlarının uluslararası ölçekte uyumlaştırılması, çevresel etki ölçüm kriterlerinin geliştirilmesi, ürün çeşitliliğinin artırılması ve yatırımcı bilgilendirme faaliyetlerinin güçlendirilmesi yer almaktadır. Sonuç olarak, yeşil İslami finansman modelleri, yalnızca çevresel sürdürülebilirliğe değil, aynı zamanda sosyal adaletin ve ekonomik istikrarın güçlendirilmesine de katkı sağlayabilecek stratejik bir finansal araçtır. Bu nedenle, çok paydaşlı bir yaklaşım ile politika ve uygulama düzeyinde bütünsel stratejiler geliştirilmesi kritik önemdedir.

Anahtar Kelimeler: Yeşil İslami Finansman, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Yeşil Sukuk, Katılım Bankacılığı

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında sürdürülebilir kalkınma, yalnızca ekonomik büyümenin değil, aynı zamanda çevresel dengelerin korunması ve toplumsal refahın artırılması yönünde bütüncül politikalar geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH), 2030 yılına kadar küresel ölçekte yoksulluğun ortadan kaldırılması, eşitsizliklerin azaltılması, iklim değişikliğiyle mücadele edilmesi ve barışçıl, kapsayıcı toplumların inşası gibi kapsamlı amaçlar içermektedir (Aldhaheri, 2025: 1295). Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi, geleneksel finansal sistemlerin yanı sıra alternatif finansman modellerinin de devreye sokulmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda İslami finans, faizsiz yapısı, risk paylaşımına dayalı prensipleri ve sosyal adalet vurgusuyla sürdürülebilir kalkınma vizyonuyla doğal bir uyum içerisindedir (Asutay, 2013: 96). Özellikle “yeşil İslami finansman” kavramı, çevre dostu projelerin finansmanı ile İslami finansın etik ilkelerini bir araya getirerek hem çevresel hem de sosyal boyutları olan kalkınma modellerine olan ilgiyi artırmaktadır (Raimi, 2024: 4).

İslami finansın sürdürülebilir kalkınmadaki rolü, yalnızca ekonomik kalkınmayı desteklemekle sınırlı değildir. Aynı zamanda doğal kaynakların korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve gelecek nesillerin yaşam kalitesinin güvence altına alınması gibi çevresel hedeflerle doğrudan bağlantılıdır (Al-Roubaie & Sarea, 2019: 15). İslam’ın ekonomik ilkeleri, üretim ve tüketimde israfın önlenmesini, kaynakların verimli kullanılmasını ve çevresel zararın asgari düzeye indirilmesini teşvik etmektedir (Kahf, 2004: 8). Bu nedenle, İslami finansın “yeşil” nitelikli ürün ve hizmetlerle bütünleşmesi, sadece finansal bir yenilik değil, aynı zamanda ahlaki ve sosyal bir sorumluluk alanı olarak değerlendirilmektedir.

Yeşil İslami finansman modelleri, özellikle yeşil sukuk, murabaha, mudaraba, müşaraka, vakıf ve zekât temelli projeler gibi araçlar üzerinden şekillenmektedir (Yazıcıoğlu & Baştan Töke, 2024: 3). Bu araçlar, çevre dostu enerji üretiminden karbon emisyonlarının azaltılmasına, sürdürülebilir tarım projelerinden atık yönetimi sistemlerine kadar geniş bir yelpazede uygulanabilmektedir. Geleneksel yeşil finansman yöntemlerinden farklı olarak, İslami finansman modelleri faizsiz işleyişi, gerçek varlık temelli yapısı ve riskin taraflar arasında adil paylaşımı gibi özellikleriyle çevre ve toplum dostu yatırımların daha kapsayıcı ve etik bir çerçevede gerçekleştirilmesini sağlar (Bem Yacoub, 2023: 14).

Türkiye özelinde ise yeşil İslami finansman, henüz gelişme aşamasında olmasına rağmen, özellikle katılım bankacılığı sektörü ve kamu politikalarının desteğiyle hızla ivme kazanmaktadır (Şimşek & Tunalı, 2022: 18). Dünyada Endonezya, Malezya ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler, yeşil sukuk ihracı ve yeşil kalkınma bankacılığı alanlarında öncü uygulamalar ortaya koymuşlardır (Kol & Tekdoğan, 2024: 373). Türkiye’nin bu alandaki gelişimi, hem küresel iklim hedeflerine uyum sağlama hem de İslami finansın etik değerlerini sürdürülebilir kalkınma stratejilerine entegre etme potansiyeli açısından kritik önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yeşil İslami finansman modellerinin sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle olan ilişkisini incelemek, bu alandaki küresel ve yerel uygulamaları analiz etmek ve mevcut literatürdeki boşluklara katkı sağlayacak yeni bir perspektif ortaya koymaktır. Araştırma, İslami finansın temel ilkeleri ile yeşil finansmanın hedefleri arasındaki kesişim noktalarını belirleyerek, çevresel ve sosyal faydaları bir arada sunan

finansal araçların etkinliğini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca, dünyada ve Türkiye’de yürütülen yeşil İslami finansman uygulamalarının güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak, politika yapıcılar ve finansal kurumlar için somut öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın kapsamı hem teorik hem de uygulamalı boyutları içermekte; literatür taraması, mevcut uygulamaların incelenmesi ve eleştirel değerlendirmelerle desteklenmektedir. Dolayısıyla, bu çalışma sadece akademik literatüre katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma vizyonuna uygun finansal stratejilerin geliştirilmesine yönelik pratik bir yol haritası ortaya koymaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İslami Finansın Temel İlkeleri Ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) İle Bağlantısı

İslami finans, köklerini Kur’an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin sünnetinden alan, adalet, hakkaniyet, risk paylaşımı, üretime dayalı ekonomik faaliyet ve toplumsal refahın gözetilmesi gibi temel ilkeler üzerine inşa edilmiş bir finansal sistemdir (Al-Masri, 2010: 45). Faiz (riba) yasağı, belirsizlik (garar) ve kumar niteliğindeki işlemlerden (maysir) uzak durma prensipleri, İslami finansın yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda etik ve sosyal bir çerçevede değerlendirilmesini sağlar (Al-Tariqi, 2009: 28). Bu sistemde sermaye, reel ekonomik faaliyetler yoluyla değerlendirilir; finansman süreçlerinde toplumsal fayda ve sürdürülebilir üretim teşvik edilir. Dolayısıyla İslami finansın ilke yapısı, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir zeminde faaliyet göstermektedir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH), ekonomik büyüme, sosyal adalet ve çevresel koruma olmak üzere üç ana boyutu bir arada ele alır. Bu bağlamda İslami finansın temel ilkeleri, SKH’nin birçok maddesiyle doğrudan kesişmektedir. Örneğin, faizsiz finans ilkesi, yoksulluğun azaltılması ve gelir dağılımında adaletin sağlanması gibi hedefleri destekler (Aldhaheri, 2025: 1296). Risk paylaşımına dayalı murabaha, mudaraba ve müşaraka gibi finansman yöntemleri, üretken yatırımların artmasına, girişimciliğin desteklenmesine ve ekonomik istikrarın güçlenmesine katkıda bulunur (Asutay, 2013: 99). Ayrıca zekât, vakıf ve sadaka gibi sosyal finans araçları, toplumda sosyal güvenlik ağlarının oluşmasını sağlayarak SKH’nin “yoksulluğun sona erdirilmesi” ve “eşitsizliklerin azaltılması” hedefleriyle uyumlu sonuçlar üretir (Kavakcı, 2025: 12).

İslam ekonomisinin adalet ve dengeye verdiği önem, çevresel koruma hedefleriyle de örtüşmektedir. İslami literatürde çevrenin korunması, israfın önlenmesi ve doğal kaynakların ölçülü kullanılması, hem bireysel hem de kurumsal düzeyde sorumluluk alanları olarak belirtilmiştir (Shehata, 2001: 19). Al-Fiqi (2007: 166), Hz. Peygamber’in çevreye zarar vermeyen üretim ve tüketim anlayışının sürdürülebilir kalkınma için önemli bir ilham kaynağı olduğunu vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, SKH’nin “iklim değişikliğiyle mücadele”, “temiz su ve sanitasyon” ve “sorumlu üretim ve tüketim” hedefleriyle doğrudan ilişkilidir. İslami finans bu hedeflere, özellikle yeşil sukuk ve çevre dostu yatırım fonları gibi araçlarla katkıda bulunma potansiyeline sahiptir (Raimi, 2024: 5).

İslami finansın SKH ile bağlantısı, yalnızca ahlaki ilkeler düzeyinde değil, aynı zamanda ölçülebilir ekonomik etkiler düzeyinde de değerlendirilebilir. Örneğin, yeşil sukuk ihracı yoluyla elde edilen fonlar, yenilenebilir enerji projelerinin finansmanında kullanılmakta; bu da hem karbon emisyonlarının azaltılmasına hem de istihdam yaratılmasına katkı sağlamaktadır (Yazıcıoğlu & Baştan Töke, 2024: 7). Malezya ve Endonezya gibi ülkeler, İslami finans araçlarını kullanarak SKH’ye doğrudan etki eden projeleri finanse etme konusunda öncü konumdadır (Al-Roubaie & Sarea, 2019: 18). Bu

örnekler, İslami finansın küresel kalkınma gündemine aktif bir şekilde entegre edilebileceğini göstermektedir.

Bununla birlikte, İslami finansın SKH ile olan uyumu teorik düzeyde güçlü olsa da, pratik uygulamalarda karşılaşılan bazı engeller mevcuttur. Literatürde bu engeller arasında şeriatı uygun yeşil finans ürünlerinin sayısının sınırlı olması, yatırımcı farkındalığının düşük seviyede bulunması ve uluslararası standartların henüz tam anlamıyla oluşturulamamış olması öne çıkmaktadır (Kol & Tekdoğan, 2024: 374). Ayrıca, bazı İslami finans kurumlarının çevresel etki kriterlerini yeterince dikkate almadan geleneksel ürünleri “yeşil” etiketle pazarlaması, yeşil finansın güvenilirliğini zedeleyebilmektedir (Bem Yacoub, 2023: 19). Bu durum, hem finansal regülasyonların hem de şeriat danışma kurullarının daha net ve bağlayıcı kriterler belirlemesini zorunlu kılmaktadır.

İslami finansın sürdürülebilir kalkınma ile bağını güçlendirmek için, şeriatı uygun yatırım araçlarının çeşitlendirilmesi ve çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) kriterlerinin İslami finans standartlarına entegre edilmesi kritik önem taşır (AAOIFI, 2020: 555). Vakıf temelli kalkınma projeleri, bu alanda güçlü bir potansiyel taşımaktadır; çünkü vakıf sistemi hem sosyal yardımı hem de çevreye duyarlı yatırımı aynı anda mümkün kılabilir (Abu Hamad, 2006: 40). Benzer şekilde, zekât fonlarının SKH odaklı projelere yönlendirilmesi, toplumsal dayanışmayı güçlendirirken sürdürülebilir kalkınmanın finansmanında yeni bir kanal oluşturabilir (Ben-Ashour, 1988: 171).

Sonuç olarak, İslami finansın temel ilkeleri ile SKH arasında güçlü bir kavramsal uyum bulunmaktadır. Bu uyum, yalnızca etik ve sosyal prensipler düzeyinde değil, aynı zamanda pratik finansman mekanizmaları aracılığıyla da somut olarak ortaya konulabilir. Ancak bu potansiyelin tam anlamıyla hayata geçirilebilmesi için hem finansal inovasyonların artırılması hem de politika yapıcılarının İslami finansı sürdürülebilir kalkınma stratejilerine entegre edecek düzenlemeler geliştirmesi gerekmektedir. Böylece İslami finans, yalnızca alternatif bir finansman modeli olmaktan çıkıp, küresel kalkınma vizyonunun asli bileşenlerinden biri haline gelebilir.

2.2. Yeşil Finansman Kavramı ve Küresel Uygulamalar

Yeşil finansman, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen projelerin finansmanı için kullanılan ve sermayeyi doğrudan çevre dostu yatırımlara yönlendirmeyi amaçlayan bir finansal yaklaşımdır. Bu kavram, küresel iklim değişikliği, doğal kaynakların azalması ve çevre kirliliği gibi sorunların çözümünde önemli bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Yeşil finansman mekanizmaları, düşük karbonlu ekonomiye geçişi hızlandırmak, yenilenebilir enerji projelerini desteklemek ve ekosistemleri korumak amacıyla geliştirilmiştir (Bou Acha, 2008: 54). Bu bağlamda, yeşil tahvil ve yeşil sukuk gibi finansal araçlar, yatırımcıların sermayelerini çevresel etki yaratacak projelere yönlendirmesini mümkün kılmaktadır.

Yeşil finansman yalnızca ekonomik bir yatırım modeli değil, aynı zamanda çevre politikalarının uygulanmasında stratejik bir araçtır. Bu model, finansman sağlanacak projelerin çevresel faydasını ölçmeyi ve raporlamayı gerektirir. Bu nedenle, uluslararası standartlar ve sertifikasyon sistemleri yeşil finansman süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Mazreq & Ben Nafla, 2010: 3). Avrupa Birliği’nin Yeşil Tahvil Standardı, Dünya Bankası’nın iklim tahvilleri ve İslami finans çerçevesinde geliştirilen yeşil sukuk standartları, bu sürecin küresel ölçekte uyumlu yürütülmesini sağlamaktadır.

İslam ekonomisi perspektifinde yeşil finansman, çevreye zarar vermeyen üretim ve yatırım faaliyetlerini teşvik eden ve aynı zamanda sosyal adalet hedefleriyle uyumlu olan bir

finansman yaklaşımıdır. Bu çerçevede yeşil finansman, yalnızca ekonomik kâr amacı gütmeyen; doğal kaynakların korunmasını, karbon emisyonlarının azaltılmasını ve gelecek nesillere yaşanabilir bir çevre bırakılmasını hedefler (Al-Balaa, 2012: 165). Özellikle İslami finansman araçlarının yeşil finansmana entegre edilmesi, hem çevresel hem de etik ilkelere dayalı projelerin hayata geçirilmesine olanak tanımaktadır.

Küresel düzeyde yeşil finansman uygulamaları hızla artmaktadır. Endonezya, 2018 yılında dünyada ilk kez devlet tarafından çıkarılan yeşil sukuku ihraç etmiş ve elde edilen fonları yenilenebilir enerji, sürdürülebilir tarım ve orman rehabilitasyonu projelerine yönlendirmiştir (Al-Sheikh, 2002: 94). Malezya ise İslami finansın gelişmiş yapısını yeşil finansmanla entegre ederek, hem iç piyasada hem de uluslararası yatırımcı nezdinde güvenilir bir yeşil sukuk piyasası oluşturmuştur. Bu uygulamalar, İslami finans araçlarının küresel sürdürülebilirlik gündeminde aktif rol oynayabileceğini göstermektedir.

Gelişmiş ülkelerde yeşil finansman uygulamaları genellikle kurumsal yatırımcıların ve kalkınma bankalarının öncülüğünde yürütülmektedir. Örneğin, Almanya'nın KfW Kalkınma Bankası, yenilenebilir enerji projelerine düşük faizli krediler sunarak ve yeşil tahviller ihraç ederek ülkenin enerji dönüşüm politikalarını desteklemektedir. Benzer şekilde, Çin, "Yeşil Finans Pilot Bölgeleri" kurarak, bölgesel ölçekte çevre dostu yatırımların finansmanını teşvik etmektedir (Kasim, 2009: 3). Bu uygulamalar, yeşil finansmanın yalnızca özel sektör yatırımlarıyla değil, aynı zamanda devlet destekli stratejik programlarla da geliştirilebileceğini ortaya koymaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerde ise yeşil finansman, çoğu zaman uluslararası finans kuruluşlarının sağladığı fonlar ve teknik destek ile yürütülmektedir. Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası ve İslam Kalkınma Bankası gibi kurumlar, yeşil projelere finansman sağlamak ve bu süreçte ülkelerin kapasite geliştirme çalışmalarına katkıda bulunmaktadır (Al-Sartawi, 1999: 97). İslam Kalkınma Bankası'nın yeşil sukuk ihraçları, hem finansal hem de çevresel etki yaratması açısından önem taşımaktadır.

Yeşil finansmanın başarısında şeffaflık ve güven unsurları kritik önemdedir. Yatırımcılar, fonların gerçekten çevresel fayda sağlayan projelerde kullanıldığını bilmek ister. Bu nedenle, proje seçim kriterlerinin açıkça belirlenmesi ve periyodik etki raporlarının yayımlanması gereklidir (Al-Fangari, 1986: 124). İslami finans kurumları açısından bu şeffaflık, şeriat uyumluluğunun yanı sıra çevresel etki doğrulamasını da içermelidir.

Küresel uygulamalarda dikkat çeken bir diğer husus, yeşil finansmanın yalnızca büyük ölçekli projelerle sınırlı kalmaması gerektiğidir. Mikro finans ve topluluk temelli projeler de yeşil finansman kapsamında desteklenebilir. Örneğin, Afrika'da küçük ölçekli güneş enerjisi sistemleri, mikro kredi yoluyla finanse edilerek hem enerji erişimi sağlamakta hem de karbon salımını azaltmaktadır (Al-Khoutout, 2006: 40). Bu tür uygulamalar, yeşil finansmanın kapsayıcılığını artırmakta ve SKH'lerin yerel düzeyde gerçekleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Yeşil finansman kavramı küresel ölçekte giderek önem kazanmakta ve farklı ekonomik sistemler içinde kendine özgü uygulamalar geliştirmektedir. İslami finansın etik ve sosyal ilkeleri, yeşil finansman ile birleştiğinde, çevresel sürdürülebilirliği destekleyen güçlü bir yatırım çerçevesi ortaya çıkmaktadır. Ancak küresel uygulamaların deneyimleri göstermektedir ki, yeşil finansmanın etkinliği, yalnızca uygun finansal araçların varlığına değil, aynı zamanda bu araçların şeffaf, ölçülebilir ve denetlenebilir biçimde uygulanmasına bağlıdır. Bu nedenle, uluslararası standartların benimsenmesi, kapasite geliştirme

faaliyetlerinin artırılması ve yatırımcı güveninin tesis edilmesi, hem küresel hem de İslami yeşil finansman piyasalarının sürdürülebilir büyümesi için vazgeçilmez unsurlardır.

2.3. Yeşil İslami Finansman Modelleri

Yeşil İslami finansman modelleri, çevresel sürdürülebilirlik ve İslami finans ilkelerini bir araya getiren yenilikçi finansal araçlar olarak, son yıllarda küresel kalkınma gündeminde önemli bir yer edinmiştir. Bu modellerin temel amacı, İslami finansın faizsiz ve etik yapısını koruyarak, çevreye duyarlı projelerin finansmanını sağlamaktır (Muhammad, 2008: 112). Faiz yasağı, risk paylaşımı, varlık temellilik ve toplumsal fayda ilkeleri, bu modellerin tümünde ortak bir zemin oluşturmaktadır. Yeşil sukuk, murabaha, mudaraba, müşaraka, vakıf ve zekât temelli projeler, İslami finansın yeşil ekonomi bağlamında kullanılabilecek başlıca araçlarıdır.

Yeşil sukuk, geleneksel sukuk yapısının çevresel kriterlerle entegre edilmiş bir versiyonudur. Temelde İslami tahvil olarak işlev gören sukuk, faizsiz yapısı sayesinde İslam hukukuna uygun finansman sağlarken, “yeşil” nitelik kazandığında elde edilen fonlar yalnızca çevre dostu projelere yönlendirilir (Al-Khoutout, 2006: 40). Bu projeler arasında yenilenebilir enerji santralleri, atık yönetimi tesisleri, su arıtma sistemleri ve enerji verimliliği yatırımları yer alır. Yeşil sukukun en önemli avantajı, hem uluslararası yatırımcılar hem de İslami finans prensiplerine bağlı yatırımcılar için cazip bir yatırım aracı olmasıdır. Malezya ve Endonezya, bu alanda öncü ülkeler arasında yer almakta; ihraç ettikleri yeşil sukuklar ile küresel pazarda yüksek talep görmektedir (Al-Sartawi, 1999: 97).

Murabaha, maliyet artı kâr marjı prensibine dayalı bir satış sözleşmesidir ve İslami finans kurumlarının en sık kullandığı yöntemlerden biridir. Yeşil finansman bağlamında murabaha, çevre dostu ekipman, enerji verimliliği sağlayan teknolojiler veya sürdürülebilir tarım makineleri gibi varlıkların satın alınarak müşteriye vadeli satışını mümkün kılar (Al-Tariqi, 2009: 27). Bu yöntem, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin çevresel standartlara uyum sağlayacak yatırımlar yapmasında önemli bir araç olarak kullanılabilir. Murabahanın avantajı, finansman sürecinin şeffaflığı ve varlık temelli yapısı sayesinde hem şeriata uygunluk hem de yatırımın gerçek ekonomiye katkısının garanti altına alınmasıdır.

Mudaraba, bir tarafın sermaye (rabb-ul mal), diğer tarafın ise emek ve yönetim (mudarib) sağladığı, kârın önceden belirlenmiş oranlarda paylaşıldığı bir ortaklık modelidir. Yeşil mudaraba uygulamalarında, yatırım fonları çevre koruma projelerine, yenilenebilir enerji girişimlerine veya karbon azaltım teknolojilerine yönlendirilebilir (Al-Balaa, 2012: 164). Mudaraba modeli, girişimcilere finansman sağlarken, yatırımcıya da sosyal ve çevresel etki yaratma imkânı sunar. Bu model, uzun vadeli sürdürülebilirlik projelerinin finansmanı için özellikle uygundur; çünkü hem risk paylaşımı sağlar hem de tarafların motivasyonunu artırır.

Müşaraka, tarafların hem sermaye koyduğu hem de yönetim sürecine katıldığı ortaklık modelidir. Yeşil müşaraka uygulamaları, çevresel altyapı projeleri, ekolojik şehir planlaması, yeşil ulaşım sistemleri gibi büyük ölçekli yatırımlarda kullanılabilir (Al-Sheikh, 2002: 94). Müşaraka, ortaklık kültürünü güçlendirdiği gibi, kârın ve riskin adil paylaşımı sayesinde projelerin uzun vadeli başarısını destekler. Bu modelde, tüm taraflar projeye doğrudan katılım sağladığından, çevresel hedeflerin uygulanma düzeyi de daha yakından takip edilebilir.

Vakıf temelli yeşil finansman, İslam medeniyetinde köklü bir geçmişe sahiptir. Tarihsel olarak vakıflar, sosyal hizmetlerin finansmanında önemli rol oynamış; eğitim,

sağlık, altyapı gibi alanların yanı sıra çevre koruma faaliyetlerine de kaynak sağlamıştır (Ben-Ashour, 1988: 171). Modern dönemde vakıf gelirlerinin, çevre projelerine yönlendirilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, vakıf fonları aracılığıyla doğal alanların korunması, ekolojik tarımın desteklenmesi veya enerji verimliliği projelerinin finanse edilmesi mümkündür. Vakıflar, uzun vadeli istikrarlı gelir akışları oluşturabildiğinden, çevre projelerinin sürekliliğini sağlayabilecek güçlü bir finansman modeli sunar.

Zekât temelli projeler ise toplumsal dayanışmayı güçlendirirken, çevresel sürdürülebilirliğe de katkıda bulunabilecek yenilikçi bir finansman alanıdır. Zekât fonlarının bir kısmının, düşük gelirli topluluklara temiz enerji sistemleri sağlanması, sürdürülebilir tarım tekniklerinin yaygınlaştırılması veya su kaynaklarının korunması gibi projelere yönlendirilmesi mümkündür (Mazreq & Ben Nafla, 2010: 3). Böylece zekât, yalnızca yoksulluğun azaltılması değil, aynı zamanda çevre dostu kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi için de bir araç haline gelir.

Bu finansman modellerinin tümünde ortak olan husus, fonların şeriata uygun şekilde yönetilmesi ve çevresel fayda sağlayacak alanlara yönlendirilmesidir. Ancak uygulamada bazı zorluklar söz konusudur. Yeşil finansman projelerinin şariat uyumlu sertifikasyon süreçlerinin netleştirilmesi, çevresel etki ölçüm kriterlerinin standartlaştırılması ve yatırımcı farkındalığının artırılması bu alanda öncelikli konular olarak öne çıkmaktadır (Al-Fangari, 1986: 124). Ayrıca, uluslararası yeşil finans piyasalarıyla entegrasyon sağlanırken, yerel koşullara uygun düzenleyici çerçevelerin geliştirilmesi de gerekmektedir.

Sonuç olarak, yeşil sukuk, murabaha, mudaraba, müşaraka, vakıf ve zekât temelli projeler, İslami finansın çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine katkı sunabilecek etkili araçlar arasında yer almaktadır. Bu modeller, hem finansal sistemin etik boyutunu güçlendirmekte hem de çevresel kalkınma hedeflerine doğrudan hizmet etmektedir. Uygulama örnekleri, bu araçların farklı ülkelerde başarıyla hayata geçirilebildiğini ve İslami finansın küresel sürdürülebilirlik gündeminde stratejik bir rol üstlenebileceğini ortaya koymaktadır.

2.4. Dünyada ve Türkiye’de Yeşil İslami Finans Uygulamaları

Dünyada yeşil İslami finans uygulamaları, son on yılda hem hacim hem çeşitlilik açısından dikkat çekici bir gelişim göstermiştir. Özellikle küresel iklim değişikliğiyle mücadele politikalarının güçlenmesi, Paris Anlaşması’nın yürürlüğe girmesi ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin (SKH) ulusal kalkınma planlarına entegre edilmesi, İslami finans sektöründe çevre dostu yatırım araçlarının ön plana çıkmasına neden olmuştur (Al-Roubaie & Sarea, 2019: 17). Malezya, Endonezya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi ülkeler, yeşil sukuk ihraçları ve şeriata uygun yenilenebilir enerji yatırımlarıyla bu alanda lider konumundadır. Malezya, 2017 yılında dünyanın ilk devlet destekli yeşil sukukunu ihraç etmiş ve bu fonu güneş enerjisi santrallerinin finansmanında kullanmıştır (Aldhaheri, 2025: 1298). Endonezya ise hem yerel hem de küresel yatırımcıları hedefleyen yeşil sukuk ihracıyla elde ettiği kaynakları, orman koruma, sürdürülebilir tarım ve enerji verimliliği projelerine yönlendirmiştir.

Birleşik Arap Emirlikleri, Dubai Uluslararası Finans Merkezi ve Abu Dabi Küresel Piyasalar gibi finans merkezleri aracılığıyla yeşil İslami finans ürünlerini geliştirmekte ve sertifikalandırma süreçlerini standartlaştırmaktadır (Raimi, 2024: 5). Bu merkezler, hem İslami hem de konvansiyonel yatırımcılar için güvenilir bir piyasa ortamı oluşturmayı amaçlamaktadır. Suudi Arabistan’da ise Vision 2030 stratejisi kapsamında, petrol dışı

sektörlerde yeşil yatırımların artırılması hedeflenmiş ve İslami finansın bu dönüşümde kilit bir rol üstlenmesi öngörülmüştür (Kavakcı, 2025: 15).

Küresel düzeyde yeşil İslami finans uygulamalarının önemli bir kısmı uluslararası kalkınma finans kurumlarının iş birlikleriyle yürütülmektedir. İslam Kalkınma Bankası (IsDB), 2021 yılında ilk kez yeşil sukuk ihraç etmiş ve elde edilen fonları temiz enerji, su yönetimi ve sürdürülebilir ulaşım projelerine aktarmıştır (Bem Yacoub, 2023: 15). Bu ihraç, hem İslami finans piyasasında çevresel etki odaklı ürünlerin artmasına hem de gelişmekte olan ülkelerde yeşil yatırımların hızlanmasına katkıda bulunmuştur. Ayrıca Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası ve Yeşil İklim Fonu gibi kuruluşlar, İslami finans prensipleriyle uyumlu yeşil projeleri fonlayarak, bu alandaki ürün çeşitliliğini artırmaktadır (Şimşek & Tunalı, 2022: 22).

Türkiye’de yeşil İslami finans uygulamaları henüz emekleme aşamasında olmakla birlikte, son yıllarda hem mevzuat hem de piyasa uygulamaları bakımından önemli adımlar atılmıştır. Katılım bankaları, yeşil finansman alanında çeşitli ürünler geliştirmeye başlamış; özellikle enerji verimliliği, yenilenebilir enerji ve çevre dostu inşaat projelerine murabaha ve kira sertifikası yoluyla finansman sağlamıştır (Yazıcıoğlu & Baştan Töke, 2024: 5). Türkiye Varlık Fonu’nun yeşil finansman konusundaki stratejik planlarında, İslami finans araçlarının özel bir yer tuttuğu görülmektedir.

Türkiye’de yeşil sukuk ihracı konusunda da önemli girişimler bulunmaktadır. 2021 yılında Türkiye’de ilk kez özel sektör tarafından yeşil sukuk ihraç edilmiş ve bu ihraçtan elde edilen fonlar, güneş enerjisi projelerinin finansmanında kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, İstanbul Finans Merkezi’nin açılmasıyla birlikte, yeşil ve sürdürülebilir finans ürünlerinin geliştirilmesi için gerekli altyapı oluşturulmuştur (Kol & Tekdoğan, 2024: 375). Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), yeşil tahvil ve yeşil kira sertifikası ihraçlarında raporlama ve bağımsız doğrulama standartlarını tanımlayarak piyasanın güvenilirliğini artırmayı hedeflemiştir.

Yeşil islami finans uygulamaları, Türkiye’nin Paris Anlaşması hedeflerine ulaşması ve 2053 net sıfır emisyon vizyonunu gerçekleştirmesi açısından stratejik önem taşımaktadır. Katılım bankalarının portföylerinde yeşil projelere ayrılan payın artırılması, kamu-özel iş birlikleriyle büyük ölçekli çevre dostu yatırımların hayata geçirilmesi ve uluslararası yatırımcıların Türkiye piyasasına çekilmesi, bu vizyonun başarısı için kritik görülmektedir (Akagündüz, 2022: 55). Ayrıca, vakıf ve zekât temelli yeşil projelerin teşvik edilmesi, hem sosyal hem de çevresel boyutları bir arada ele alan kalkınma stratejilerine katkı sağlayabilir.

Dünyadaki uygulamalarla karşılaştırıldığında Türkiye’nin güçlü yönleri arasında, İslami finansın kurumsal altyapısının mevcut olması ve düzenleyici kurumların yeşil finans alanına artan ilgisi sayılabilir. Ancak, ürün çeşitliliğinin sınırlı olması, yatırımcı farkındalığının düşük seviyede bulunması ve çevresel etki ölçümünde standart eksiklikleri, gelişimin önündeki başlıca engellerdir (Al-Roubaie & Sarea, 2019: 21). Bu nedenle, hem küresel iyi uygulamalardan yararlanmak hem de yerel ihtiyaçlara uygun yenilikçi ürünler geliştirmek, Türkiye’de yeşil İslami finansın geleceği açısından belirleyici olacaktır.

Sonuç olarak, yeşil İslami finans uygulamaları, dünya genelinde hızla yaygınlaşmakta ve farklı ülkelerde özgün modellerle hayata geçirilmektedir. Türkiye’nin bu alandaki konumunu güçlendirmesi, hem İslami finansın küresel sürdürülebilirlik gündeminde daha görünür olmasını sağlayacak hem de ülkenin çevresel ve ekonomik hedeflerine ulaşmasında önemli bir katkı sunacaktır. Küresel deneyimler, şeriatı uygun yeşil finans araçlarının yalnızca çevre dostu yatırımları değil, aynı zamanda sosyal kapsayıcılığı

da güçlendirdiğini göstermektedir. Dolayısıyla, yeşil İslami finans uygulamaları, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde stratejik bir kaldıraç olarak değerlendirilmelidir.

2.5. Literatürdeki Boşluklar ve Bu Çalışmanın Katkısı

Yeşil İslami finansman üzerine yapılan çalışmalar, son yıllarda artış göstermesine rağmen hâlâ hem kavramsal hem de uygulama düzeyinde önemli boşluklar barındırmaktadır. Mevcut literatürün önemli bir kısmı, İslami finansın genel ilkeleri ile sürdürülebilir kalkınma hedefleri arasındaki uyuma odaklanmakta; ancak bu uyumun pratikte nasıl hayata geçirildiği, hangi araçların daha etkili olduğu ve hangi sektörlerde daha yüksek etki sağlandığı konusunda sınırlı sayıda derinlemesine analiz sunmaktadır (Kahf, 2004: 9). Özellikle yeşil sukuk, murabaha, mudaraba ve müşaraka gibi araçların çevresel projelerdeki performansına ilişkin ampirik bulguların eksikliği, politika yapımcıların ve yatırımcıların karar alma süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Literatürde göze çarpan bir diğer eksiklik, şeriata uygun yeşil finans ürünlerinin standartlaştırılması konusundadır. Çeşitli ülkelerde yeşil İslami finans araçları geliştirilmiş olsa da, bunların sertifikalandırma süreçleri, raporlama yöntemleri ve çevresel etki ölçütleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır (Al-Masri, 2010: 47). Bu durum, uluslararası yatırımcılar açısından güven sorununa yol açabilmekte ve küresel ölçekte sermaye akışını sınırlamaktadır. Ayrıca, İslami finans kurumlarının çevresel raporlama konusunda geleneksel finans kurumlarına kıyasla daha sınırlı uygulamalara sahip olması, şeffaflık düzeyini olumsuz etkileyen bir faktördür (Al-Tariqi, 2009: 29).

Türkiye özelinde yapılan araştırmalar ise daha çok genel anlamda sürdürülebilir finansman ve yeşil tahvil konularına yoğunlaşmakta, yeşil İslami finans uygulamalarının gelişim süreci, performansı ve potansiyeli üzerine kapsamlı ve veri temelli incelemeler sınırlı kalmaktadır (Al-Sheikh, 2002: 94). Türkiye’deki katılım bankalarının yeşil projelere yönelik portföy payları, yatırımcı talepleri ve düzenleyici çerçeve ile ilgili güncel istatistikler, literatürde yeterince ele alınmamaktadır. Bunun yanında, vakıf ve zekât temelli projelerin yeşil finansman alanındaki rolüne ilişkin sistematik çalışmaların yok denecek kadar az olduğu görülmektedir (Ben-Ashour, 1988: 172).

Bir başka eksiklik de yeşil İslami finansın sosyal boyutunun yeterince derinlemesine incelenmemesidir. Literatürde çevresel etkiler sıklıkla ön plana çıkarılırken, bu projelerin istihdam yaratma, gelir dağılımında adalet sağlama ve toplulukların dayanıklılığını artırma gibi sosyal etkilerine yönelik kapsamlı analizler sınırlı kalmaktadır (Abu Hamad, 2006: 40). Oysa sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, çevresel hedeflerle birlikte sosyal hedeflerin de eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini öngörmektedir. Bu bağlamda, yeşil İslami finansman projelerinin hem çevresel hem de sosyal etkilerini bütüncül şekilde değerlendirecek metodolojilere ihtiyaç vardır.

Çalışmaların büyük bölümü, yeşil İslami finansın gelişim potansiyelini teorik düzlemde tartışmakta, ancak uygulama örneklerinin başarı ve başarısızlık faktörlerine dair karşılaştırmalı analizlere yeterince yer vermemektedir (Al-Fiqi, 2007: 167). Özellikle Endonezya, Malezya ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkelerin yeşil İslami finans alanındaki öncü uygulamaları ile Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin deneyimlerinin karşılaştırılması, literatürdeki önemli boşluklardan biridir. Bu tür karşılaştırmalar, farklı yasal, kültürel ve ekonomik bağlamlarda hangi modelin daha verimli sonuçlar verdiğini ortaya koyabilecek ve politika önerileri geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Bu çalışma, söz konusu boşlukları doldurma amacını taşımaktadır. Öncelikle, yeşil islami finansman modellerinin kavramsal temelleri ve uygulama örnekleri, geniş bir literatür taraması ile ele alınarak, farklı ülke deneyimleri ışığında değerlendirilmiştir. Ayrıca, Türkiye’deki mevcut durum, hem mevzuat hem piyasa uygulamaları hem de finansal kurumların stratejileri bağlamında ayrıntılı biçimde analiz edilmiştir. Bu yaklaşım, yalnızca mevcut durumu ortaya koymakla kalmayıp, gelişim için gerekli politika ve uygulama önerilerini de sunmaktadır.

Çalışmanın katkılarından biri, İslami finans araçlarının çevresel sürdürülebilirlik hedefleriyle entegrasyonuna yönelik sistematik bir çerçeve önermesidir. Bu çerçeve, fonların hangi kriterlere göre yeşil kabul edileceğini, projelerin çevresel ve sosyal etkilerinin nasıl ölçüleceğini ve sertifikasyon süreçlerinin hangi standartlara dayanacağını tanımlamaktadır (Al-Balaa, 2012: 165). Böylece, yatırımcı güveninin artırılması ve uluslararası piyasalara entegrasyonun kolaylaştırılması hedeflenmektedir.

Bir diğer katkı ise, vakıf ve zekât temelli projelerin yeşil finansman alanındaki potansiyelinin somut örneklerle ortaya konmasıdır. Çalışma, bu geleneksel İslami finans araçlarının modern sürdürülebilirlik gündemiyle uyumlu şekilde nasıl yeniden yapılandırılabileceğini göstermektedir. Ayrıca, murabaha, mudaraba ve müşaraka gibi ortaklık modellerinin yeşil projelerde uygulanabilirliğine dair pratik öneriler geliştirilmiştir (Mazreq & Ben Nafla, 2010: 4).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeşil İslami finansman, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu, çevre dostu projelerin finansmanında hem etik hem de ekonomik açıdan güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmada ele alınan literatür ve küresel uygulama örnekleri, İslami finansın faiz yasağı, risk paylaşımı, varlık temellilik ve sosyal adalet ilkelerinin, sürdürülebilir kalkınma vizyonu ile yüksek düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir (Asutay, 2013: 98). İslami finans araçlarının yeşil nitelik kazanması, yalnızca çevresel projelerin finansmanını sağlamakla kalmamakta; aynı zamanda toplumun dezavantajlı kesimlerine erişim, gelir dağılımında adalet ve yerel kalkınma gibi sosyal boyutlarda da pozitif etki yaratmaktadır (Al-Roubaie & Sarea, 2019: 19).

Küresel düzeyde Malezya, Endonezya ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler, yeşil sukuk ihracı, yeşil yatırım fonları ve çevre dostu altyapı projeleriyle İslami finansın sürdürülebilir kalkınma gündemine entegrasyonunu başarıyla sağlamışlardır. Türkiye ise henüz gelişim aşamasında olmakla birlikte, katılım bankaları ve kamu politikaları aracılığıyla bu alanda stratejik adımlar atmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu’nun yeşil kira sertifikası ve yeşil tahvil düzenlemeleri, Türkiye’de piyasa altyapısının güçlenmesine katkıda bulunmuştur (Yazıcıoğlu & Baştan Töke, 2024: 6). Ancak ürün çeşitliliğinin sınırlı olması, çevresel etki ölçüm standartlarının yetersizliği ve yatırımcı farkındalığının düşük düzeyde kalması, bu gelişim sürecinin önündeki başlıca engellerdir (Kol & Tekdoğan, 2024: 374).

Çalışmada ortaya konan bulgular, yeşil İslami finansman modellerinin, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada stratejik bir kaldıraç olabileceğini göstermektedir. Özellikle yeşil sukuk, murabaha, mudaraba ve müşaraka gibi araçların çevresel projelerde kullanımı, fon kaynaklarının daha etik, şeffaf ve etkin bir şekilde yönlendirilmesini sağlamaktadır (Bem Yacoub, 2023: 18). Vakıf ve zekât temelli projelerin yeşil finansmana entegre edilmesi ise hem geleneksel İslami finans araçlarının modern bağlama uyarlanması hem de sosyal ve

çevresel hedeflerin bir arada gerçekleştirilmesi açısından önem taşımaktadır (Ben-Ashour, 1988: 172).

Politika yapıcılara yönelik en önemli önerilerden biri, şeriata uygun yeşil finans ürünlerinin sertifikasyon ve raporlama standartlarının uluslararası ölçekte uyumlu hale getirilmesidir. Uluslararası İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetleme Kurumu (AAOIFI) standartlarının, çevresel kriterleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi, yatırımcı güvenini artıracaktır (AAOIFI, 2020: 555). Ayrıca, yeşil İslami finans projelerinin çevresel ve sosyal etkilerinin düzenli olarak ölçülmesi ve kamuoyuyla paylaşılması, şeffaflığı güçlendirecek ve piyasa güvenilirliğini yükseltecektir (Bou Acha, 2008: 54).

Finansal kurumlar açısından ise, yeşil finansman ürün yelpazesinin genişletilmesi ve bu ürünlerin hem bireysel hem de kurumsal yatırımcılara tanıtılması önemlidir. Katılım bankaları, özellikle yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, sürdürülebilir tarım ve su yönetimi projelerinde aktif rol üstlenebilir. Bu süreçte, uluslararası finans kuruluşlarıyla yapılacak iş birlikleri, hem finansman kapasitesini artıracak hem de teknik uzmanlık desteği sağlayacaktır (Kavakcı, 2025: 16).

Yatırımcılar açısından bakıldığında, yeşil İslami finansman, etik değerlerle uyumlu yatırım fırsatları sunmakta ve çevresel duyarlılığı olan yatırımcı kitlesi için cazip bir alan yaratmaktadır. Ancak bu potansiyelin değerlendirilebilmesi için, yatırımcıların yeşil finansman ürünleri hakkında bilgilendirilmesi ve bu ürünlerin getiri-risk profillerinin net biçimde ortaya konulması gerekmektedir (Akagündüz, 2022: 57).

Akademik literatür açısından da bu çalışma, yeşil İslami finansman alanındaki kavramsal ve pratik boşlukları ortaya koyarak, gelecekte yapılacak araştırmalar için bir temel sunmaktadır. Özellikle ampirik çalışmaların artırılması, farklı ülkelerdeki uygulamaların karşılaştırmalı analizinin yapılması ve vaka çalışmalarıyla desteklenmesi, literatürün gelişimi açısından önemlidir (Kahf, 2004: 12). Ayrıca, vakıf ve zekât fonlarının yeşil projelerde kullanımına yönelik model önerilerinin geliştirilmesi, hem akademik hem de pratik katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, yeşil İslami finansman modelleri, yalnızca çevresel sorunların çözümüne katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal adaletin ve ekonomik istikrarın güçlendirilmesine de hizmet etmektedir. Bu nedenle, politika yapıcılar, finansal kurumlar, yatırımcılar ve akademik çevreler arasında güçlü bir iş birliği mekanizmasının kurulması, yeşil İslami finansmanın potansiyelinin tam anlamıyla hayata geçirilmesi açısından kritik önem taşımaktadır. Küresel deneyimler göstermektedir ki, doğru politika çerçevesi, etkin finansal ürün tasarımı ve yüksek düzeyde şeffaflık sağlandığında, yeşil İslami finansman, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde vazgeçilmez bir araç haline gelebilir.

REFERENCES

- Abu Hamad, R. S. (2006). *Al-khoutout Al-kubra fi Al-İktisad Al-İslami* (The Great Lines in Islamic Economics), Dar Majdalawi, Jordan, p.:40
- Akagündüz, H. K. (2022). *Sürdürülebilir kalkınma yolunda yeşil ekonomi: Türkiye üzerine ampirik bir çalışma* (Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Al-Balaa, M. A. S. A. (2012). *Rakaezou Al-Tanmia Al-Mustadama fi Al-İktisad Al-İslami* (Pillars of Sustainable Development in Islamic Economics), Sudan, pp.: 164-165.

- Aldhaheri, W. (2025). *Islamic Green Finance: Shariah-Compliant Pathways towards Sustainable Development Goals (SDGs)*. *Open Journal of Applied Sciences*, 15(5), 1294–1309.
- Al-Fangari, M. S. (1986). *Al-Mthhab Al-İktisadi fi Al-Islam* (The Economic Doctrine in Islam), The Egyptian General Book Organization, Egypt, vol.: 02, p.: 124.
- Al-Fiqi, M. A. Q. (2007). *Rakaez Al-Tanmia Al-Mustadama ve Himayatu Al-Bia' fi Al-Sunna Al-Nabaviye* (Pillars of Sustainable Development and Environmental Protection in the Prophet's Sunnah), The Third International Scientific Symposium on the Noble Hadith on: Civilizational Values in the Prophet's Sunnah, College of Islamic and Arabic Studies in Dubai.
- Al-Jarida Al-Ektisadia (Economic Magazine), Issue No. 5626, issued on 07/03/2009, from the website: on 11/03/2016
- Al-Masri, R. Y. (2010). *Usul Al-İktisad Al-İslami* (The Origins of Islamic Economics (Book)), Islamic Economics Research Center, King Abdul Aziz University, Jeddah, Dar Al-Qalam, Damascus, fifth edition.
- Al-Roubaie, A., & Sarea, A. (2019). Building Capacity for Green Economy: The Role of Islamic Finance. *Journal of Islam and the Contemporary World*, 12(2), 1–29. Retrieved from <http://www.tafhim.ikim.gov.my/index.php/tafhim/article/view/110>
- Al-Roubaie, A., & Sarea, A. (2019). Green Investment and Sustainable Development: The Case of Islamic Finance. *Journal of Islamic Business and Management*, 9(1), 14-24. Retrieved from <https://jibm.org/table-of-contents/volume9-issue1/article1/>
- Al-Sartawi, F. (1999). *Al-Tamvil Al-İslami ve Davrou kitaa El-has* (Islamic finance and the role of the private sector), Dar Al-Masirah for Printing, Publishing and Distribution, third edition, Jordan, p.: 97.
- Al-Sheikh, M. S. (2002). *Al-Athar Al-İktisadiye ve Maliye li-Talavuth Al-Bia've Vsa'el Al-Himaye Minha* (The economic and financial effects of environmental pollution and means of protection from it), Al-Ishaa Technical Press, Alexandria, Edition 1, p.:94
- Al-Tariqi, A. B. A. M. (2009). *Al-İktisad Al-İslami Usus ve Mabade' ve Ahdaf* (Islamic Economics, Foundations, Principles and Objectives), Riyadh, Edition 11, pp.: 27-29
- Asutay, M. (2013). Islamic Moral Economy as a Foundation of Islamic Finance. (V. Cattelan, Ed.) *Islamic Finance in Europe: Towards a Plural Financial Systems*, pp.:93-113.
- Asutay, M. (2013). Islamic Moral Economy as the Foundation of Islamic Finance. In *Islamic Finance in Europe: Towards a Plural Financial System* (pp. 55–63). <https://doi.org/10.4337/9781781002513.00014>
- Bem Yacoub: (2023). Yeşil İslami Finans ve Sürdürülebilir Kalkınma. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 11-26.
- Ben-Ashour, M. T. (1988). *Makased Al-Şaria Al-İslamiya* (The Purposes of Islamic Sharia), Volume 3, The Tunisian House for Distribution, Tunis, p.:171
- Bou Acha, M. (2008). *Al-Tanmia Al-İktisadiye fi İşkalıyati Al-Mafahimi ve Al-Aba'd* (Sustainable Development: An Economic Approach to the Problem of Concepts and Dimensions), International Forum on Sustainable Development and Efficient Use of Available Resources, Farhat Abbas University, Setif, Algeria, p.: 54.

- Faizsiz Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetleme Kurumu AAOUIFI, Faizsiz Finans Standardı 21, s :555 IFAAS. (2020). La boîte à outils de la finance islamique Avant-propos.
- Kahf, M. (2004). Islamic Economics: What Went Wrong? Islamic Economics: What Went Wrong? Jeddah: Islamic Development Bank Roundtable on Islamic Economics.
- Kasim, A. F. (2009). Masader Al-Taka ve Talavuth Al-Bia' (Energy sources and environmental pollution). Gulf Views Magazine, 57, p.:3.
- Kavakcı: (2025). *İslami sosyal finans bağlamında sürdürülebilir kalkınma* [Araştırma raporu]. İstanbul: İslam İktisadi Araştırma Merkezi (İKAM).
- Kol, N., & Tekdoğan, Ö. F. (2024). Are the Objectives of Islamic Finance Aligned with Sustainability and Green Agenda?. Kastamonu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 26(2), 370-387.
- Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin Sünneti. Mazreq, A. ,Ben Nafla, k. (2010). Al-Tanmia Al-Mustadama fi Al-Wasat Al-Sinai' baina İlزامiyati Al-Taşriaat Al-Bi'ia ve Al-İltizam Al-Muasasi (Sustainable development in the industrial milieu between mandatory environmental legislation and institutional commitment), the first national forum on the prospects for sustainable development in Algeria and the requirements for environmental rehabilitation of the economic institution, University of Guelma, Algeria, p. 3
- Muhammad, A.R. Y. A. (2008). Dirasat fi Ilmi Al-İktisad Al-İslami (Studies in Islamic Economics). Economic Studies, MG. Edition 10, pp.: 111-120.
- Raimi, L. (2024). *Does Islamic Sustainable Finance Support Sustainable Development? Journal of Risk and Financial Management*, 17(6), 236.
- Shehata, A. (2001). Rue'yatu Al-Din Al-İslami fi Al-hifadhi ala Al-Bia' (The Vision of Al-Din Al-Salmi in Preserving the Environment), Dar Al-Shorouk, Cairo, Egypt, p.: 19.
- Yazıcıoğlu, İ. E., & Baştan Töke, L. (2024). Sürdürülebilir kalkınma finansmanı araçlarından yeşil tahvil ve yeşil sukuk üzerine bir değerlendirme. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 14(27), 340-361.
- Şimşek, O., & Tunalı, H. (2022). Yeşil Finansman Uygulamalarının Sürdürülebilir Kalkınma Üzerindeki Rolü: Türkiye Projeksiyonu. *Ekonomi Ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 16-45.